

Марія Воронова

Маріуполь (Україна)

ПОСТАТЬ М.С. ГРУШЕВСЬКОГО В ДОСЛІДЖЕННЯХ ОМЕЛЯНА ПРИЦАКА

М. Грушевський – одна з ключових постатей національної гуманітарної науки першої чверті ХХ століття. Українська історіографія як за кордоном, так і в Україні приділяла належну увагу постаті вченого, в тому числі й О. Прицак.

Знайомство з творчістю М. Грушевського у О. Прицака відбулося під час навчання у Тернопільській гімназії. Вивчаючи твори вченого, він помітив, що історик використовував у своєму творі грецькі, латинські чи староруські джерела і майже випускав з уваги джерела східних народів. Тому О. Прицак вирішив, що його завданням буде заповнити цю прогалину у творі М. Грушевського.

У 1966 р. «Листах до приятелів» вийшла стаття О. Прицака «У століття народин М. Грушевського». Автор запропонував розглянути творчість і діяльність вченого на тлі епохи та української дійсності. Оцінка М. Грушевського у цій статті така: це фундаментальний дослідник, який, втім, «не діставши в тогочаснім Київськiм університеті ширшого історіософічного світогляду, дав науці курс історії України з перспективи народників 70-х рр., якого теоретична база вже в часи написання була застаріла». О. Прицак кинув на адресу М. Грушевського закид щодо його бездержавності.

Таку публікацію О. Прицака більшість сприйняла негативно. Зокрема Л. Винар не раз повторював у публікаціях, що стаття має мало спільного з критичним аналізом головних історіографічних концепцій М. Грушевського і не дає жодних джерельних підтверджень вирішального впливу його ідей на моральну та фізичну ліквідацію української аристократії.

У пізніших публікаціях такої гостроти оцінок О. Пріцак уникав, але і не описував еволюцію власних поглядів із цього питання. У статті 1972 р. «Гарвардський Центр українських студій і школа Грушевського» історик писав про М. Грушевського у піднесеному тоні як про найвизначнішого представника документальної школи. Аналізуючи історію становлення української науки впродовж XIX–XX ст. у працях «Чому катедри українознавства в Гарварді?» та «Мій шлях історика», О. Пріцак назвав діяльність українських дослідників у Львівському університеті та Науковому товаристві імені Т. Шевченка під головуванням М. Грушевського «срібним віком» української культури на західних теренах, а «золотий вік» української культури знайшов своє продовження у діяльності Всеукраїнської академії наук у Києві під керівництвом М. Грушевського. У 1991 р. О. Пріцак опублікував статтю «Історіософія Михайла Грушевського», у якій уже були відсутні негативні випадки на адресу останнього стосовно нехтування ним у своїй творчості та громадсько-політичній діяльності українською аристократичною верствою.

Отже, постать М. Грушевського цікавила О. Пріцака на всіх етапах його життя і наукової діяльності, що в результаті спричинило до виходу низки статей, присвячених вченому, які викликали неабиякий резонанс в дослідницькому середовищі як в Україні, так і за кордоном.

Список основних джерел та літератури:

1. Гирич І. Знакова стаття Омеляна Пріцака / І. Гирич // Україна модерна. – К., 2007. – № 12.
2. Портнов А. Історії істориків: Обличчя й образи української історіографії XX століття / А. Портнов. – К. : Критика, 2011.
3. Пріцак О. У століття народин М. Грушевського / О. Пріцак // Україна модерна. – К., 2007. – № 12.
4. Пріцак Омелян Осипович (1919–2006) / І. Гирич // Український археографічний щорічник. – К., 2007. – Вип. 12.